

SELOSTUS LOVIISAN RATAPIHA-ALUEEN (KORTTELIT 792–793) ASEMAKAAVA-ALUEEN KASVILLISUUDESTA JA LUONTOTYYPEISTÄ SEKÄ ARVIO ALUEESTA UHANALAISTEN PERHOSLAJIEN ELINYMPÄRISTÖNÄ

Loviisan kaupunki on valmistellut asemakaavamuutosta Loviisa-Lahti-junaradan varteen Helsingintien ja Rauhalantien väliselle osuudelle. Muutoksesta on olemassa 3.3.2023 päivätty kaavaluonnos. Esitän Loviisan kaupungin EKI-keskuksen kaupunkisuunnitteluosaston tilauksesta maastotarkistukseen perustuvan, osittain lausuntomuotoisen arvion kaava-alueen kasvillisuuden ja luontotyyppien arvosta. Lisäksi arvioin avoimen ratapiha-alueen potentiaalia mahdollisena uhanalaisten perhosten elinympäristönä.

Kävin selvittämässä alueen kasvilajistoa ja luontotyypejä 14.7. ja 15.7.2023. Tarkistin maastokäynnillä myös kaava-alueen viereisen rata-alueen. Uhanalaisia perhosia käsittelevässä osuudessa olen käyttänyt apuna Suomen Lajitietokeskuksen ylläpitämän Laji.fi-palvelun aineistoa ja Hyönteiskasvi.fi-nettisivuja.

Ratapihan kasvillisuus

Skeittipaikan/asfalttikentän ja junaradan välillä esiintyy laajalti kuivaa, avointa ja osittain pensoittunutta ruderaattia, joka on kasvillisuudeltaan tällaisille paikoille ominaista; kasvipeite on enimmäkseen harvaa eli paljasta sorapintaa on esillä runsaasti. Välittömästi skeittipaikan eteläpuolella on erillinen ruderaattilaikku. Seppäläntien varren piennar on kasvillisuudeltaan samantyyppistä. Paikoin ruderaatin avoimet kohdat ovat sammaleen peittämiä, erityisesti skeittipaikan eteläpuolisella laikulla. Lehtipuutaimikko ja pensaikko on ratapihalla paikoin tiheää, erityisesti alueen pohjoisosassa. Skeittipaikkaa reunustaa länsipuolella nurmi ja eteläpuolella niittymäinen valli.

Kenttäkerroksen kasvilajeista runsaita lajeja ruderaatilla ja rata-alueella ovat mm. pietaryrtti (*Tanacetum vulgare*), paimenmatara (*Galium album*), huopavoikeltano (*Pilosella officinarum*), kultapiisku (*Solidago virgaurea*), hopeahanhikki (*Potentilla argentea*) ja isomaksaruoho (*Hylotelephium telephium*). Lisäksi harvinaisemmista lajeista harmiota (*Berteroa incana*) kasvaa paikalla runsaasti. Muita melko harvinaisia kohteelta tavattuja lajeja ovat verraten runsaana esiintyvä ketomaruna (*Artemisia campestris*), nuokkukohokki (*Silene nutans*) ja jaakonvillakko (*Jacobaea vulgaris*).

Skeittipaikkaa reunustavilla nurmella ja vallilla ei ole erityisiä kasvillisuusarvoja. Niillä tavataan lähes yksinomaan tavallisia rehevien niittyjen ja nurmien lajeja – muutama yksilö jaakonvillakkoa kasvaa vallilla.

Torjuntaa edellyttävistä haitallisista vieraslajeista havaittiin komealupiinia (*Lupinus polyphyllus*) – vain harvoja pieniä kasvustoja / yksittäisiä kasveja – ja kolmessa kohtaa kurturuusua (*Rosa rugosa*). Kurturuusu rehotti usean pensaan voimin välittömästi Helsingintien sillan eteläpuolella ja kaava-alueen rajan toisella puolella sillan alla. Lisäksi muualta löytyi kaksi pientä pensasta, toinen taseristeyksen vierestä ja toinen Rauhalantien ja Seppäläntien kulmasta.

Ratapihan potentiaali uhanalaisten perhoslajien elinympäristöksi

Ratapihalla kasvavista melko harvinaisista kasvilajeista ketomaruna, nuokkukohokki ja jaakonvillakko ovat punaisen listan perhoslajien isäntäkasveja, eli niiden toukkien ravintokasveja. Niiden lisäksi mm. yleisillä pietaryrtillä ja kultapiiskulla elää toukkana punaisen listan perhoslajeja vastaavilla paahteisilla kasvupaikoilla kuin ratapihan ruderaatilla.

Ketomarunan merkitys uhanalaisten perhosten isäntäkasvina on alueilta havaitusta kasvilajeista selvästi suurin. Kasvia kasvaa Loviisassa usealla paikalla junaradan varressa, mutta erityisen laajoja kasvustoja ei ole tiedossani miltään rataosuudelta. Sen kasvupaikkoja lienee muualla Loviisassa kuin radanvarsiympäristöissä hyvin vähän; ainoa tiedossani oleva on Källassa. Ketomarunaa kasvaa kaava-alueella sen verran runsaasti, että esiintymällä on huomioitava potentiaali ketomarunalla elävien lajien elinympäristöksi. Ketomarunan kannalta huomionarvoinen ja nuokkukohokin kasvupaikan sisältävä ruderaatti- ja radanvarsi-alue on rajattu seuraavalla sivulla ilmakuvaan keltaisella viivarasterilla. Ketomarunan esiintymä sijaitsee suureksi osaksi kaava-alueen ulkopuolisella rata-alueella.

Ilmakuvaan rajattu osa-alue on sopivaa lisääntymisympäristöä mm. vaarantuneelle (VU) ja luonnonsuojeluasetuksen mukaan erityisesti suojeltavalle loistokaapuyökköselle (*Cucullia argentea*), jonka toukka elää ketomarunalla. Laji on löydetty Loviisasta, mutta käytössäni ei ole tarkkoja havaintotietoja. Pelkästään ketomarunalla elää Suomessa useita muitakin uhanalaisia perhoslajeja, joista eräät ovat loistokaapuyökköstä uhanalaisempia. Niistä varsinkin erittäin uhanalaisilla raidepussikoilla (*Coleophora granulata*), kenttäpussikoilla (*Coleophora directella*), vallipussikoilla (*Coleophora albicans*), vallitöyhtökoilla (*Bucculatrix ratisbonensis*) ja marunapeilikääriäisellä (*Pelochrista infidana*) on levinneisyys- ja havaintotietojen (havaittu lähialueilta) perusteella mahdollisuus esiintymiseen Loviisan radanvarsiympäristöissä. Usea näistä lajeista on erityisesti suojeltava ja lisäksi niihin kuuluu myös kiireellisesti suojeltaviksi määritellyjä lajeja. Lisäksi ratapihan ruderaatti on sopivaa elinympäristöä sekä ketomarunalla että pietaryrtillä elävälle, erittäin uhanalaiselle ja erityisesti/kiireellisesti suojeltavalle viirupikkumittarille (*Eupithecia pernotata*). Laji on löydetty Loviisasta aiemmin, mm. Sahaniemestä.

Nuokkukohokin runsas esiintymä rajoittuu ratapihalla suppealle osuudelle asfalttikentän ja radanvarren huoltotien välille, ja kasvista tunnetaan Loviisasta paljon runsaampi esiintymä Bellasta (mm. radanvarresta). Jaakonvillakkoa kasvaa kaava-alueella vain muutaman kasvin verran runsaan esiintymän sijaitessa vieressä itään laskevalla ratapenkalla. Jaakonvillakko on yleinen Loviisassa, ja se muodostaa monin paikoin tiheitä kasvustoja junaradan varteen. Pitäisin todennäköisenä, että ratapihalla ei ole hyviä edellytyksiä toimia nuokkukohokilla tai jaakonvillakolla elävien perhosten elinympäristönä. Jos sellaisia lajeja paikalla esiintyisi, kohteen merkitys niille ei voine olla suuri huomioiden kasvien lähialueilta tunnetut laajemmat esiintymät.

Yhteenvedon totean, että ratapihalla ja sen viereisellä rata-alueella on lähtökohtaisesti potentiaalia usean uhanalaisen perhoslajin esiintymiseen. Näin ollen suosittelen, että Loviisan kaupunki teettää kaava-alueelta erillisiä selvityksiä ketomarunalla elävistä lajeista. Ainakin loistokaapuyökkösen esiintyminen on helppo selvittää toukkavaiheessa loppukesästä, joten se voitaisiin tehdä vielä vuoden 2023 aikana. Mahdollisista muista uhanalaisista lajeista voidaan todennäköisesti päästä perille vasta myöhemmin. Pitäisin hyödyllisenä samojen lajien selvityksiä myös muilta samankaltaisilta kaupungin omistamilta alueilta. Samassa yhteydessä olisi hyvä selvittää myös nuokkukohokilla ja jaakonvillakolla elävien lajien esiintymistä. Näin saataisiin kokonaiskuva Loviisan ruderaattien merkityksestä uhanalaiselle perhoslajistolle. Kokonaiskuvan perusteella olisi mahdollista arvioida paremmin myös yksittäisen pienen alueen merkitystä lajeille, mikä edistäisi merkittävät luontoarvot hyvin huomioivien kaavojen sujuvaa valmistelua.

Luontotyypit

Selostan luontotyypit Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin (Kontula & Raunio 2018) luokittelun mukaisesti. Luokittelun mukaisia luontotyyppejä tavataan vain kaavamuutosalueen länsiosan puustoisella osuudella. Avoin ratapiha on siinä määrin ihmisen muuttama, että siihen ei voi soveltaa samaa luokittelua, vaan sen arvoa on tarkasteltava kohteen lajiston perusteella. Luontotyyppin perässä on esitetty suluissa ensin valtakunnallinen, sen jälkeen Etelä-Suomen uhanalaisuusluokka.

Puustoinen osa kaava-alueesta on suurimmaksi osaksi tuoretta keskiravinteista lehtoa (VU/VU). Osa lehdestä lienee ollut alun perin kosteaa, mutta on sittemmin kuivunut. Länsireunalla (luoteis-kaakkoissuuntaisen ulkoilutien länsipuolella) on varttunutta havupuuvaltaista tuoretta kangasta (NT/VU) ja varttunutta havupuuvaltaista lehtomaista kangasta (NT/NT).

Vanhin puusto on suurimmilla osalla metsästä aikoinaan harvaksi hakattua järeää männikköä. Lisäksi itäosassa tavataan useita kookkaita rauduskoivuja ja haapoja, myös joitakin kuusia. Pitkälle varttuneen puuston alle on kasvanut nuoria lehtipuita ja taimia, erityisesti tuomea, pihlajaa, haapaa ja vaahteraa. Itäreunalla ja eteläosassa esiintyy voimakkaasti harvennettua nuorempaa koivikkoa. Metsää halkoo ja reunustaa ulkoilureitti, ja lähelle Helsingintietä on rakennettu äskettäin uusi tienpätkä. Metsään on kaivettu myös hyvin syvä oja. Aukkoisuutta on lisännyt myös aikaisempi johtolinja(?).

Metsät eivät ole rakenteeltaan luonnontilaisen kaltaisia ja järeää lahoppua esiintyy melko vähän, joten ne eivät ole luontotyyppinä edustavia. Lehdossa taimikko on monessa kohtaa hyvin tiheää, ja kenttäkerros on varsin heikosti kehittynyt. Vanhemman puuston osuudella on kuitenkin monimuotoisuusarvoa järeiden puuyksilöiden ansiosta. Yksittäisistä puista maisemallisesti huomionarvoinen on edellä mainitun uuden tienpätkän itäreunalla kasvava vanha rauduskoivu. Nuoren koivikon arvo luontotyyppinä on mitätön yksipuolisen ikärakenteen ja puuston tasavälisen, voimakkaan harvennuksen johdosta. Metsistä ei havaittu huomionarvoisia kasvilajeja.

Kaavaluonnoksen toteuttamisesta ei käsitykseni mukaan aiheudu em. luontotyyppien kannalta merkittäviä vaikutuksia. Metsien arvot säilyvät niiden pysyessä virkistysalueena.

Pernajassa 31.7.2023

Jere Salminen

puh. 04578766053

jere.salminen@pp.inet.fi